

De mysterieuze Costa Blanca

De mysterieuze Costa Blanca

Hugo Renaerts

Inhoud

Inleiding	pag. 7
Het Creu de la Fusta	pag. 9
De grot van de doodskoppen	pag. 13
De nazi van de Vall de Gallinera	pag. 17
De kloof van de betoverde	pag. 21
De panter van de Mariola	pag. 25
De reizende madonna van Agres	pag. 29
Bocairent en de covetes dels moros	pag. 35
De versteende broeders van Cuatretondeta	pag. 39
Roeland en de Puig Campana	pag. 43
De kop van de moor	pag. 47
De neger en de generaal	pag. 51
De opgesloten maagd van Rojales	pag. 55
De ‘mascarat’ van de Mascarat	pag. 59
De heks van Pla de Petracos	pag. 63
De sneeuw uit de bomen	pag. 69
De kloof van de strijd	pag. 75
Het konijn dat de grot ontdekte	pag. 79
De Spaanse Billy the Kid	pag. 83
De tunnel van de Bernia	pag. 89
Van varkens, struikrovers en (lucht)kastelen	pag. 95
De Yankee van Benissa	pag. 101
Van Tabarka naar Tabarca	pag. 105
Het wonder van Las Virtudes	pag. 109
De wondere vinger van San Vicente Ferrer	pag. 111
Vader Pere van Denia	pag. 113
De verovering van Orihuela	pag. 117
De wil van de Mare de Déu van Santa Pola	pag. 123

Het land van de onwaarschijnlijke verhalen

De provincie Alicante, in de hele wereld bekend als de Costa Blanca, heeft niet alleen zijn prachtige stranden te bieden, ook het achterland met zijn uitgestrekte bergketens, valleien, bossen en kloven wordt steeds meer een toeristische trekpleister.

Er verschenen reeds talloze reisgidsen over de Costa Blanca, maar dit boek wil een speciaal onderwerp belichten, een ándere route, een route van de legenden en waarheden of halve waarheden. In de hele provincie vinden we, net als overal ter wereld, plaatsen waar een mysterie hangt, waar een legende aan verbonden is, waar een speciale geschiedenis aan voorafging. Een bezoek aan die vele plaatsen, waar gebouwen, kruisen, bomen of bepaalde voorwerpen herinneren aan epische of geheimzinnige gebeurtenissen, kan een heel ander soort toerisme betekenen, een toerisme dat geschiedenis en cultuur verbindt met sagen en legenden.

Vele legenden hebben te maken met de op het einde van de vijftiende eeuw definitief verbannen muzelmannen, moslims of zoals ze hier populair worden genoemd, de ‘moros’, de moren en later de ‘moriscos’.

Vanwaar die naam? Toen de Arabieren in 711 Spanje binnenvielen, waren dat legers met alleen maar Arabische bevelhebbers. De soldaten bestonden uit inwoners van Noord-Afrika die waren ingelijfd en ook de veel latere heersers brachten hoofdzakelijk Noord-Afrikaanse berbers onder bevel van Arabische generaals of emirs naar Spanje.

De wreedste, de dapperste, de bloeddorstigste onder deze bezetters waren de negers uit Mauretanië, de échte moren, maar later werd die naam gebruikt voor alle moslims die het Iberische schiereiland bezetten.

Ontelbaar zijn de legenden en sagen over deze moren en toen ze het land werden uitgezet ging iedereen op zoek naar hun verborgen schatten. Meer dan duizend plaatsen in Spanje zouden een moorse schat herbergen.

Maar laten we niet vergeten dat, vooral in de provincie Alicante, deze moslims hoofdzakelijk landbouwers waren, wiens enige bezit bestond uit schapen, geiten, een ezel en kippen, net genoeg om de familie van voedsel te voorzien. Waar zouden die landbouwers een schat halen om te verbergen? Maar desondanks blijven de geruchten de ronde doen en hier en daar gaan avonturiers nog steeds op zoek naar de verborgen schatten van de moren.

De route van de legenden brengt ons door kloven, in grotten, langs ruïnes, in kastelen, maar ook in grote steden...

Het 'Creu de Fusta'

Tussen de stad Alicante en het gehucht Santa Faz staat – af en toe - een groot kruis, hier bekend als het 'Creu de Fusta'. Het is een bijzonder kruis. Hier stierf niemand, hier is geen dorpsgrens... het kruis is een herinnering aan een merkwaardig feit. Om de geschiedenis van dit kruis te begrijpen, moeten we naar de bedevaart van Santa Faz en om die bedevaart te begrijpen moeten we dan weer een stuk geschiedenis oprakelen, de geschiedenis van de Heilige Gelaatsdoek van Jezus.

De 'Veronica', zoals de Heilige Gelaatsdoek meestal wordt genoemd, is volgens de overlevering door een wonder ontstaan; vandaar dat men zegt dat deze icoon "niet door mensenhanden is gemaakt" (acheiropoiëtos). Er bestaan vele legenden over doeken, waarop het gelaat van Christus op een wonderbaarlijke wijze is terecht gekomen. Een van de oudste daarvan stamt uit Klein Azië en gaat over de genezing van koning Abgar van Edessa. Volgens deze legende zond deze koning, toen hij melaats was, boden naar Jezus met het verzoek om naar Edessa te komen. Jezus kon dit verzoek niet inwilligen. Daarop probeerde één van de boden het gelaat van Christus te schilderen. Maar het bleek onmogelijk om zijn gelaat gelijkend vast te leggen. Toen Jezus dit bemerkte, nam hij het doek van de schilder en drukte zijn gelaat daarin. Zo werd het, door een wonder, alsnog vereeuwigd. Het doek werd naar Edessa gebracht en vanaf het moment dat koning Abgar de afdruk van het gelaat van Christus zag, zette zijn genezing in. Dit wonderbare doek zou in 944 door keizer Constantijn VII Porphyrogennetos (voor het purper geboren) zijn overgebracht naar Constantinopel, waar het verloren zou zijn gegaan tijdens de vierde kruistocht bij de verwoesting van de stad door de kruisvaarders.

In West Europa is vervolgens de legende ontstaan over Veronica (Deze naam betekent 'de ware icoon'). Het verhaal gaat dat, toen Veronica in haar huis bezig was, zij buiten het rumoer van soldaten hoorde en een menigte mensen zag. Zij ging er op af en zag hoe Jezus, met het kruis op de rug, door soldaten naar de Calvarieberg werd geleid. Dit greep haar aan en ze drong zich door de menigte en wiste met haar sluier het gelaat van Christus af. Sedertdien zou er een afdruk van zijn gelaat in haar sluier staan. Tot op de dag van vandaag is deze gebeurtenis een onderdeel van de veertien statiën; op de Via Dolorosa in Jerusalem wordt de plek getoond waar het wonder zich zou hebben voltrokken. Het doek zelf heeft in de Middeleeuwen veel pelgrims aangetrokken.

Maar het laatste wat over dit relikwie is vernomen, is dat het door de troepen van Karel V bij hun plundering van Rome in 1527 werd buitgemaakt en vervolgens door de soldaten verkocht. De zilveren schrijn, waarin de relikwie lang werd bewaard, bevindt zich nog steeds in de Sint Pieter ker te Rome; toen dit schrijn in 1907 werd geopend, bleek het de sluier niet meer te bevatten, maar slechts een doek met een paar vlekken.

Maar... in Alicante bevindt zich dit doek met de afbeelding van het gelaat van Jezus. Welke geschiedenis is hieraan verbonden?

Toen Jeruzalen door Titus werd vernietigd, konden vele christenen zich in veiligheid brengen en ze namen het doek mee. Later werd Jeruzalem heropgebouwd en werd het een bedevaartsoord voor de christenen. In het jaar 570 waren er in de stad overnachtingsplaatsen voor meer dan drieduizend mensen. Toen in 614 Jeruzalem werd bezet door de muzelmannen, vluchtten de christenen naar Cyprus en namen alle relikwieën mee. Toen ook dat eiland werd bedreigd, kwam de Santa Faz in Rome terecht, maar hier deed zich een probleem voor: er werd in de basiliek van Sint Pieter reeds een gelaatsdoek bewaard in het privé oratorium van de paus. De kerk loste het probleem op zoals alleen kerken dat kunnen oplossen: Veronica wiste het gelaat van Jezus af met een doek dat in drie gevouwen was en op de drie delen bleef de beeltenis achter. Inderdaad, want ook in Jaén is er zo'n doek met de afdruk van het gelaat van Jezus.

Onder paus Sixtus IV brak in 1483 in Venetië een epidemie uit. De paus was uit Venetië afkomstig en wou helpen. Hij stuurde een kardinaal, Legado, met het gelaatsdoek naar Venetië en daar hielp het de pestepidemie te bestrijden en in te dijken. De kardinaal nam het doek mee terug naar Rome, maar daar overleed ondertussen de paus en kardinaal Legado behield het gelaatsdoek.

Nu komt een voor deze streek belangrijk persoon te voorschijn: Mosén Pedro Mena, die werd geboren in San Juan, behorend tot Alicante. Hij werd parochiepriester in San Juan en toen de kardinaal Alicante bezocht, sloten die twee een innige vriendschap. Toen de kardinaal weer naar Rome vertrok, gaf hij aan Mosén als geschenk de gelaatsdoek.

De priester liet een houten kistje maken om het doek in te bewaren bij het altaar en elke zondag werd het aan de gelovigen getoond, die maar niet konden geloven dat zo'n waardevol relikwie hier terecht was gekomen.

Toen in 1489 in Alicante een enorme droogte heerste, besloot men een processie te houden met het doek om regen af te smeken.

Dat gebeurde op 17 maart van dat jaar. En hier geschiedde het wonder. Honderden gelovigen konden zien hoe uit het rechteroog van het gelaat een traan opwelde en op de wang bleef hangen.

Toen besloot men speciaal voor het doek een kerk te bouwen en die staat nu, samen met het aangrenzende klooster, in San Juan, niet ver van de nationale weg 332. In een speciale kleine kapel wordt het gelaatsdoek bewaard in een schrijn.

Jaarlijks wordt een grote bedevaart gehouden vanuit Alicante naar het klooster, een tocht waaraan meer dan tienduizend mensen deelnemen en die altijd wordt gehouden op de tweede donderdag na Pasen. De bedevaart is al vijf eeuwen oud en is ondertussen, zoals iedere bedevaart, gegroeid tot een feestgebeuren met kermisallures. De tocht van acht kilometer begint bij de co-kathedraal van San Nicolás de Bari, jawel, onze sinterklaas, in Alicante en trekt naar het klooster van Santa Faz. Tijdens de bedevaart wordt een kopie meege dragen, maar later wordt op de Plaza de Luis Foglietti het orgineel getoond.

De bedevaart van Santa Faz vanuit Alicante brengt jaarlijks tienduizenden pelgrims op de been en een gedeelte van de nationale weg tussen Alicante en San Juan wordt afgesloten om de menigte doorgang te verlenen.

Maar nu het kruis!

Het heeft te maken met het wonder van de traan. De man die de traan aanraakte was een zekere don Guillén Pascual en die kreeg daarna van de koning het recht om achter zijn naam 'El de la Verónica' te plaatsen.

Later was er echter nog een andere familie Pascual en er brak een juridische strijd los tussen de twee families Pascual, die allebei meenden de nazaten te zijn van Guillén en dus het recht hadden de bijnaam van Verónica te dragen. Het ging zo ver dat de twee familiehoofden Juan Pascual en Pedro Pascual, zwoeren de ander te doden als ze elkaar ontmoetten. En zie, ze ontmoetten elkaar tijdens de bedevaart.

Iedereen week achteruit. Men verwachtte getrokken messen, kreten en bloed. Maar de twee Pascuals bekeken elkaar en vielen toen in elkaars armen, waarna ze voor de rest van hun leven intieme vrienden bleven en de bijnaam 'el de la Verónica' werd niet meer aangeroerd.

Om dit 'wonder' te gedenken besloten de getuigen op de plaats van de ontmoeting een kruis te plaatsen en het staat er – af en toe - nog steeds en dit is volgens de overlevering de enige reden van dit kruis.

Een ander merkwaardig feit heeft echter niets te maken met wonderen. Het kruis staat er – staat er niet – staat er – staat er niet.... maar dat gebeurt om praktische redenen. De nationale weg tussen Alicante en Santa Faz is een druk bereden weg, die na de laatste renovaties de avenida de Denia heet. Het kruis werd eerst weggehaald voor verbredingswerkzaamheden aan de weg, dan was het een slachtoffer van vandalisme, dan weer werd het een slachtoffer van een verkeersongeval, nu wegens de renovaties....

Als u deze regels leest is het mogelijk dat het kruis er staat... of niet staat. Maar áls het er staat, weet u nu ook waarom. En als het er niet staat, wordt het bewaard in het klooster van Santa Faz waar u het toch kunt zien.

Het kruis

Het klooster van Santa Faz

De grot van de doodskoppen

‘To be or not to be’... Hamlet zou hier zijn hartje hebben kunnen ophalen. Schedels gaven inderdaad de naam aan deze grot, op het grondgebied van Benidoleig, een klein landbouwdorp van nog geen achthonderd inwoners in het gewest Marina Alta, in het noorden van de provincie. Het dorp wordt omringd door druivenvelden, amandel- en olijfboomgaarden en op nauwelijks een kilometer van het centrum, op de rijweg naar Pedreguer en op de rechteroever van de rivier Girona, wacht een enorme spelonk de bezoekers op.

Het is de ingang van de grot van de Schedels, la ‘cueva de las calaveras’, in de sierra Seguli. Het te bezoeken gedeelte van de grot is precies 440 meter lang en op enkele plaatsen is de hoogte vijftig meter. De grot werd gevormd in het krijttijdperk, zestig miljoen jaar geleden, en is nu dagelijks het decor voor bezoekers uit de hele wereld.

De naam heeft de grot te danken aan het ontdekken van een groot aantal schedels in 1768. Volgens de legende behoorden ze aan de Arabische heerser Ali-Moho en aan zijn honderd vrouwen die zich hier verborgen toen de christelijke troepen het gebied veroverden.

In deze grot droegen ze hun schatten mee en voedsel om te overleven, want ze waren er van overtuigd dat de moren al snel weer zouden zegevieren en dat ze dan weer te voorschijn konden komen om hun leven verder te zetten in het paleis of waar dan ook.

Inderdaad, de legende vertelt niet waar die Arabische heerser woonde in dit afgelegen oord. Maar de moren slaagden er niet in om het gebied opnieuw te veroveren. Toen besloot Ali-Moho dat ze best allemaal samen zelfmoord konden plegen. Ze zetten zich in een kring en dronken vergif en zo bleven ze enkele eeuwen lang onaangeroerd, tot in 1768 enkele onderzoekers op de geraamten stootten.

De werkelijkheid lijkt echter minder poëtisch. Volgens een onderzoek betreft het de geraamten van moorse onderzoekers die diep in de grot doordrongen, op zoek naar de bron van de oneraardse rivier die hier stroomt. Zoals we reeds vermeldden waren de moren hier inderdaad allemaal landbouwers die sterk afhankelijk waren van water en daarom op zoek gingen naar de beste manieren om aan dat kostbare vocht te komen. Waarschijnlijk werden die moren verrast door een instorting en konden ze zich niet meer in veiligheid brengen.

Maar het zijn niet de enige geraamtes die werden ontdekt, want latere onderzoeken brachten oude begrafenisstenen aan het licht.